

بررسی علل و عوامل خارجی بحران سال ۸۸

علیرضا سوری^۱

چکیده

در عصر جدید و شکوفایی تمدنی و هم‌زمان با افزایش آگاهی‌های مدنی که سطح خواسته‌ها و نیازهای اجتماعی را افزایش داده و بر عرصه‌ی زندگی و حیات اجتماعی و سیاسی جوامع سایه افکنده است. در سطح ملی، جوامع در حال گذار که دارای بافت و شکاف اجتماعی سنتی. مدرن هستند بیش از سایر جوامع در حرکت به سوی توسعه همه‌جانبه دچار بحران می‌شوند. یکی از مهم‌ترین عواملی که باعث برهم خوردن امنیت داخلی می‌شود، بروز بحران‌های امنیتی در قالب بحران‌های شهری و بی‌نظمی‌های اجتماعی است که در نهایت باهدف به چالش کشاندن کارایی نظام حاکم و دگرگونی در نظام سیاسی و اختلال در روند جاری اجرای سیاست‌های کلان یک کشور دنبال شده و به بحران‌های امنیتی تعبیر می‌شود.

معمولاً بحران‌های سیاسی، قدرت زیادی برای بین‌المللی شدن دارند و حرکت‌های متکی بر دستاویزهای سیاسی می‌تواند خیلی زود متحدان خارجی در آن سوی مرزها پیدا کند. از آنجاکه بحران‌های سیاسی معمولاً چالش پُرانگیزه‌ترین پدیده جامعه بوده و حاکمیت و تقسیم قدرت را هدف قرار می‌دهد، معمولاً غیرقابل مذاکره بوده و اغلب یا به سرکوبی و انقیاد طرف اپوزسیون منجر شده و یا اینکه به تغییر هویتی نظام سیاسی حاکم خاتمه می‌یابد. تحقیق حاضر از نوع کاربردی بوده که با روش توصیفی. تحلیلی و با استفاده از منابع مکتوب، سایت‌ها و مطالب معتبر اینترنتی، علل و زمینه‌های بحران سال ۸۸ در بعد خارجی را مورد واکاوی قرار داده و نقش کشورهای غربی، آمریکا و اسرائیل که عوامل تشدیدکننده و حمایتی این بحران بوده است را بررسی نموده است.

واژگان کلیدی

بحران، مدیریت بحران، بحران سال ۸۸، عوامل خارجی، بنیادهای برانداز.

زندگی بشر از آغاز همواره باناملایمت‌ها و دشواری‌هایی هموار بوده و به تدریج که ابعاد اجتماعی و نظام‌یافتگی زندگی بیشتر و روابط و همکاری‌های درون اجتماعی در قالب علایق، منافع فردی و اجتماعی اشکال عینی‌تری به خود گرفته و در نتیجه مرزبندی‌هایی را در سازمان اجتماعی و در حوزه منافع گروهی و رقابت‌های سیاسی و اجتماعی ایجاد کرده، این ناملایمت‌ها اشکال جدید و پیچیده‌تری به خود گرفته است. در عصر جدید و شکوفایی تمدنی و هم‌زمان با افزایش آگاهی‌های مدنی که سطح خواسته‌ها و نیازهای اجتماعی را افزایش داده، این ناملایمت‌ها در اشکال «بحران‌های» مختلف بر عرصه‌ی زندگی و حیات سیاسی جوامع سایه افکنده و محدودیت‌ها و الزام‌هایی را در حوزه‌های مختلف روابط اجتماعی و در ساختار نظام تصمیم‌گیری به وجود آورده است... بحران‌ها در ذات خود بستر شکل‌گیری تهدیدها و فرصت‌هایی هستند که برحسب نوع، شدت و گستره‌ی محیطی بحران، می‌تواند نظام سیاسی و نخبگان حاکم را در شرایط دشوار و پرمخاطره‌ای قرار دهند. افزایش ظرفیت‌های ساختاری و کارکردی نظام سیاسی جهت پاسخ‌گویی مناسب و عادلانه به نیازها و احتیاجات مردم، عامل مؤثری برای شکل دادن به سازه‌های مقاوم، مردمی مقابله با بحران می‌باشد. کنترل و مهار بحران بر اساس یک تفکر نظام‌گرا و یکپارچه و در قالب مدیریت بحران، ضرورتی راهبردی است که مورد اتفاق نظر همه‌ی اندیشمندان و صاحب‌نظران مسائل سیاسی امنیتی و راهبردی می‌باشد و بر اهتمام دولت‌ها در سرمایه‌گذاری کلان در استقرار و توسعه‌ی این سامانه‌ی مدیریتی تأکید می‌ورزند آنچه فردای پس از انتخابات سال ۸۸ را رقم زد فرصتی بود که از سال‌ها قبل و با برنامه‌ریزی مدون و منسجم بیگانگان و طمع و همراهی عناصر فریب‌خورده داخلی فراهم آمد.

سؤال اصلی تحقیق علل و زمینه‌های خارجی بحران سال ۸۸ کدامند؟

فرضیه‌های این تحقیق عبارتند از:

۱. به نظر می‌رسد آمریکا در بحران سال ۸۸ ایران نقش داشته است.
۲. به نظر می‌رسد اسرائیل در بحران سال ۸۸ ایران نقش داشته است.
۳. به نظر می‌رسد کشورهای غربی در بحران سال ۸۸ ایران نقش داشته است.

اهداف تحقیق بررسی و تحلیل علل و زمینه‌های خارجی بحران سیاسی سال ۸۸ و نقش بیگانگان برای تغییر ساختار نظام جمهوری اسلامی و یا براندازی کشور جمهوری اسلامی ایران است. عوامل خارجی در بحران سال ۸۸ که باعث سوءاستفاده از فضای مطلوب، از طریق حاکم شدن فضای غیرعقلانی و تهییج احساسات، نادیده گرفتن تذکرات مقام معظم رهبری و قواعد و اخلاق انتخاباتی و مصالح انقلاب مهیا شد تا دشمنان به پیاده‌سازی سناریوی از پیش تعیین شده خویش بپردازند و با پشتوانه مالی و تبلیغاتی مخالفین بتوانند خسارات چشمگیری به نظام جمهوری اسلامی وارد نمایند.

مفاهیم و ادبیات نظری تحقیق

بحران از ریشه یونانی به معنی قضاوت، لحظه حساس، مشاجره، نقطه تصمیم‌گیری آمده است. یعنی رسیدن به مرحله‌ای که پس از آن اوضاع می‌تواند به نفع یا به ضرر خود تمام شود. هر موقعیت بحرانی دوسویه و دولبه است وضعیت ناپایدار و متزلزل است که در چارچوب آن تغییر قطعی در شرف وقوع است، هر نوع بی‌ثباتی است که به تغییرات اساسی و با شرایط، اوضاع یا دوران خطرناک و فاقد اطمینان منجر شود، به عبارت دیگر هرگاه پدیده‌ای به صورت منظم و معمولی و آن‌طور که از قبل پیش‌بینی می‌شد جریان نیابد، نابسامانی ایجاد می‌شود و یا نظمی مختل گردد و یا حالتی غیرطبیعی به وجود آید بحران مطرح می‌شود. (قاسمیان، ۱۳۸۲)

بحران: به وجود آمدن شرایط غیرمعمول یا غیرمتعارف در جریان حرکت یک سیستم یا نظام، به عبارت دیگر هرگاه پدیده‌ای به‌طور منظم جریان نیابد، حالتی از نابسامانی ایجاد شود یا نظم مختل گردد و یا حالتی غیرطبیعی به وجود آید، بحران مطرح می‌شود. (علی آقا بخشی، ۱۳۷۶)

بحران اجتماعی: بحران‌های اجتماعی و تهدیدهای اجتماعی، می‌توانند جنبه‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی داشته باشند و معمولاً وقتی این بحران‌ها تعادل و امنیت اجتماعی یا نظام قدرت را در معرض تهدید قرار می‌دهند، به نحوی که واکنش‌های غیرعادی، نظامی، پرخاش جویانه و خشونت‌بار دارند و خطرهایی هستند که تعادل امنیت و سلامت اجتماعی را به‌طور جدی تهدید می‌کنند، اما هم ماهیت و هم منشأ

اجتماعی دارند و به صورت تعارض‌های اجتماعی، ناآرامی، فشارهای بر هم زننده سیاسی، شورش‌ها و اعتصاب‌های بی‌مه‌ار برای درخواست‌های سیاسی و همانند آن ظاهر می‌شوند. (قدیری، ۱۳۸۵)

بحران ملی: شرایط غیرمتمعارفی است که معمولاً در ساختار سیاسی یک کشور بروز می‌کند و برحسب ماهیت، زمان، دامنه، شدت و نوع عوامل درگیر در آن شامل اشکال گوناگونی است. مثل مبارزه سیاسی گسترده و شدید بین احزاب و سازمان‌های سیاسی رقیب برای کسب قدرت، ایجاد اختلافات شدید بین جناح‌های مختلف حکومت و یا شورش‌های خیابانی. از منظر بین‌المللی، بحران عبارت است از وضعیتی که نظم نظام اصلی یا قسمتی از نظام‌های فرعی را مختل کرده و پایداری آن را برهم زند، به عبارت دیگر و از نگاهی نظام‌مند، «یک ضربه شدید به نظام بین‌المللی که آن را از تعادل خارج می‌کند. (کاظمی، ۱۳۶۶: ۲۱)

فرآیند شکل‌گیری بحران‌های امنیتی

۱. به‌مرور زمان و در اثر اشتباهات، سوء مدیریت، اغراض سیاسی، فشارهای خارجی، مشکلات اقتصادی و ... یک نارضایتی در بین آحاد افراد جامعه ایجاد می‌شود. البته این امکان نیز وجود دارد که در اثر تبلیغات و عملیات روانی، چنین شبهاتی به‌صورت کاذب به بخشی از افراد جامعه القاء شود و واقعی هم نباشد.

۲. اگر مدیران و رهبران جامعه به این موضوع توجه لازم را نداشته و به‌موقع درصدد رفع و اصلاح آن برنیایند، و یا این‌که روال قانونی مشخصی برای پیگیری و رسیدگی به اعتراضات، تعریف نشود در صورت استمرار موارد پیش‌گفته این نارضایتی‌ها، متراکم می‌گردد. البته در حالت دوم که نارضایتی‌ها در اثر عملیات روانی القاء می‌شود اگر کار روانی مناسب صورت نگیرد این القاءات کم‌کم صورت واقعی به خود می‌گیرد و مؤثر واقع می‌شود.

۳. زمینه‌ها و محمل‌هایی برای بروز آن از مجاری غیرقانونی به وجود می‌آید.

۴. وقوع یک تسهیل‌کننده (کاتالیزور) مانند یک حادثه‌ی امنیتی نظیر انتخابات و حواشی آن، تعطیلی یک روزنامه، برخورد با یک تجمع دانشجویی، برخورد با یک تشکل کارگری و صنفی، دستگیری و محاکمه‌ی یک ضدانقلاب و ... می‌تواند به‌عنوان جرقه‌ای

برای شروع ناآرامی اجتماعی باشد که اگر در زمان خودش اتفاق بیفتد به سرعت فضا را عوض می‌کند و ناآرامی‌ها را وارد فاز عملیاتی می‌کند.

۵. معمولاً ناآرامی‌ها در ابتدا از شدت کمتری برخوردارند که اگر مدیریت صحیحی در قبال آن‌ها اعمال نشود رفته‌رفته بر شدت، مدت و وسعت آن افزوده می‌شود و گسترش می‌یابد.

۶. بسیاری از ناآرامی‌ها در ابتدا به دلایل غیرسیاسی، از جمله خواسته‌های صنفی، مشکلات اقتصادی و معیشتی و ... به وجود می‌آیند ولی در ادامه، سیاسیون، احزاب و ... که درصدد فرصت‌هایی برای نیل به اغراض سیاسی خود هستند بر موج این ناآرامی‌ها سوار شده و به سمت اهداف موردنظر خود سوق می‌دهند.

۷. رفته‌رفته بر شدت، مدت و وسعت ناآرامی‌ها افزوده می‌شود و خشونت و تخریب، وجه غالب ناآرامی اجتماعی می‌گردد که از این پس می‌توان از آن به عنوان اغتشاش نام برد.

۸. در ادامه بحران عوامل آن رویاروی ارکان حکومت قرار می‌گیرند و درگیری و از مبارزه ابایی ندارند.

۹. معمولاً بیگانگان و بازیگران عرصه‌های بین‌المللی، که از ابتدا این قضایا را رصد می‌کنند در این مواقع، دخالت خود را آشکارتر نموده و به‌طور صریح از طرف مورد حمایت خود (اغتشاشگران یا حکومت. بنا به مورد) پشتیبانی می‌نمایند.

۱۰. عوامل میدانی و پیاده‌نظام، خشونت و تخریب‌های خود را شدت بخشیده و با اعمال فشار حکومت را به فرسایش می‌کشانند و در حالت استیصال قرار می‌دهند. هم‌زمان با آن رهبران و سیاسیون با روش‌های سیاسی در حال چانه‌زنی با حامیان خارجی و در مقابل با ارکان حکومتی برای براندازی و یا ایجاد تغییر در رفتار حکومت‌ها هستند. فرایند شکل‌گیری ناآرامی‌های اجتماعی، از یک پدیده نارضایتی صنفی، اقتصادی و ... که به عنوان یک محمل و زمینه بستر وقوع ناآرامی است. یک حادثه می‌تواند نیز آن بستر ازدحام و اعتراض را پایه‌ریزی و عوامل خشونت را که در قالب پیاده‌نظام ظهور پیدا می‌کنند. به تدریج عوامل اغتشاشگر هم همدیگر را پیدا کرده و سازمان‌یافته‌تر ناآرامی را گسترش می‌دهند و با شاخص‌های گسترش و تغییر صنفی و سیاسی و برخورداری از رهبری و اتخاذ استراتژی و با طمع بیگانگان و استفاده از رسانه‌های خارجی قابلیت فراگیر شدن

عناصر شکل‌گیری بحران‌ها

بحران چیزی جز تجلی برخورد تمام عواملی که یک‌مرتبه از حالت نظم به حالت بی‌نظمی درآمده، نیست. غافلگیری اولین عامل مخرب در همه‌ی بحران‌هاست و همچنین علل و عوامل وقوع بحران‌های به تفکیک عبارتند از:

۱. عدم توجه به خواست‌های مردم و شهروندان در زمینه‌های سیاسی، اداری و رفاهی را علت اصلی بحران اجتماعی دانسته‌اند.
۲. بیکاری و عدم اشتغال و تأمین معاش برای شهروندان را در علل بحران اقتصادی موردتوجه قرار داده‌اند.
۳. از تهاجم فرهنگی غربی و نفوذ الگوهای بیگانه در کشور از قبیل رپ، هیپی‌گری، بی‌بندوباری جنسی و...
۴. بی‌بندوباری اخلاقی، اجتماعی، خانوادگی و قتل و غارت را عامل بحران اجتماعی دانسته‌اند.
۵. حزب‌گرایی و گروه‌گرایی جناح‌ها و احزاب سیاسی را علت بحران سیاسی دانسته‌اند.
۶. عدم رعایت هنجارهای اجتماعی توسط شهروندان را علت بحران اجتماعی دانسته‌اند.
۷. تورم و نابسامانی در سیستم توزیع و تأمین نیازهای مردم را علت بحران اقتصادی خوانده‌اند.
۸. تمرکز قدرت و ثروت در دست عده‌ای محدود یا «فاصله طبقاتی» را علت بحران اقتصادی دانسته‌اند.
۹. تبعیض و تمایز در نظام اداری، آموزشی، سیاسی و قضایی را علت همه‌ی بحران‌ها خوانده‌اند.
۱۰. رشد فقر و محرومیت و عدم تأمین نیازهای مردم را علت بحران اقتصادی دانسته‌اند.
۱۱. نارضایتی مردم از وضعیت رفاهی و امکانات را علت بحران اجتماعی خوانده‌اند.
۱۲. تبلیغات دشمنان خارجی و معاندان را علت بحران سیاسی دانسته‌اند.
۱۳. تمرکز و تراکم جمعیت در پاره‌ای از نقاط را علت بحران اجتماعی خوانده‌اند.

۱۴. ناهمگونی در رشد اجزا و متغیرهای مرتبط در یک نظام
۱۵. عدم مقابله و دفع به موقع بحران (رضوانی، ۱۳۸۵: ۲۱)

شاخصه‌های موقعیت بحرانی

- تهدید منافع استراتژیک
- مورد آماج قرار گرفتن اهداف حیاتی
- مخدوش شدن اطلاعات
- تغییر کارکردهای تمامی عناصر نظام اجتماعی. سیاسی و شکل‌گیری نقش‌های جدید
- ظهور ناگهانی وضعیتی منتظره و یا غیرمنتظره
- وجود گروه‌ها و احزاب متعدد مخالف
- پشتیبانی و دخالت کشورهای خارجی در امور داخلی کشور
- وجود سلاح و تجهیزات جنگی در بین مردم به صورت غیرقانونی (بهاری، ۱۳۷۸: ۱۳)

راهبردها و راهکارهای انتخاباتی غربی‌ها قبل از بحران ۸۸

۱. تشدید فشارهای اقتصادی و سیاسی

دولتمردان غربی به منظور تحمیل خواسته خویش مبنی بر دولتمردانی مردم از دولت نهم، مسیر تشدید فشارهای اقتصادی و سیاسی را از راه صدور قطع‌نامه‌های جدید دنبال می‌کنند. آمریکائی‌ها در آخرین ترفندهای خود جهت رسیدن به اهداف خویش موضوع «ائتلاف اراده‌ها برای ائتلافی خارج از شورای امنیت» را به بهانه لزوم تشدید تحریم‌ها جهت جلوگیری از برخورد نظامی مطرح ساخته‌اند. این در حالی است که از نظر کارشناسان مسائل بین‌المللی آمریکا به دلیل موقعیت متزلزل اقتصادی ترجیح می‌دهد مقاصد خود را از روش‌های نیمه‌سخت دنبال نموده و نتیجه‌بخش بودن آن را منوط به نتیجه انتخابات ۸۸ می‌داند، نتیجه‌ای که راه حصول آن، قرار دادن مردم در برابر دولت اصول‌گرا و معرفی شخص آقای احمدی‌نژاد به عنوان مسبب همه مشکلات اقتصادی و بحران‌های بین‌المللی است. هرچند نباید نادیده گرفت که برخی تحلیلگران نظامی، حمله نظامی علیه تأسیسات هسته‌ای جمهوری اسلامی توسط آمریکا یا رژیم صهیونیستی را به عنوان یک اقدام جنون‌آمیز به منظور وادار ساختن ملت ایران به تغییر

موضع، بعید نمی‌دانند.

۲. کاهش حضور مردم در پای صندوق‌های رأی

اگرچه راهبرد ناامید کردن مردم در آینده و دلسرد نمودن آن‌ها از مشارکت گسترده در انتخابات از سال‌ها پیش در دستور کار دشمنان انقلاب اسلامی بوده است، لکن به نظر می‌رسد با توجه به نگرانی غرب از نتیجه انتخابات، این راهبرد بیش از گذشته مورد اصرار و تبلیغ بوق‌های استکباری قرار خواهد گرفت. به‌ویژه آن‌که احتمال قرار گرفتن این آراء در سبد اصول‌گرایان بیشتر به نظر می‌رسد و در این صورت آمال و آرزوهای مخالفان نظام بر باد خواهد رفت.

۳. تلاش برای سرد کردن تنور انتخابات

بنا به دلایل مورداشاره و نگرانی از حضور گسترده مردمی، یکی از توصیه‌های غرب به مخالفان و معاندان نظام و گروه‌های اپوزیسیون، پرهیز از گرم کردن تنور انتخابات است. لذا برخی از افراطیون سیاسی همسو با دشمنان ملت ایران موضوع تحریم انتخابات را در دستور کار خویش قرار داده و جهت رسیدن به مقصود خویش از کاندیداهایی حمایت می‌کنند که احتمال رد صلاحیت آن‌ها را قطعی می‌دانند تا از نظر خود، هزینه تحریم انتخابات را به‌نظام تحمیل نمایند. این راهبرد در داخل به جهت بیم وامیدی که نسبت به نتیجه انتخابات وجود دارد در سطح وسیع دنبال نشده و موجب اعتراض برخی از گروه‌های اپوزیسیون من‌جمله جبهه ملی، شورای ملی، مذهبی و نهضت آزادی واقع شده است.

۴. حمایت از مرعوبین

خط نفوذ در لایه‌های مدیریتی نظام جمهوری اسلامی به‌عنوان یک راهبرد اساسی از مدت‌ها پیش از پیروزی انقلاب اسلامی در دستور کار کاخ سفید قرار داشته است. این راهبرد اگرچه در مورد نخست «بختیار» در سال ۱۳۵۷ ناکام ماند، اما در نخستین انتخابات ریاست جمهوری در سال ۱۳۵۸ با موفقیت‌هایی روبرو گردید و بنی‌صدر توانست مشکلاتی را برای نظام ایجاد نماید که با هوشیاری ملت این توطئه دفع گردید.

اما تلاش‌های دشمن همواره برای گسیل نیروهای لیبرال مسلک و سکولار ادامه یافته است. دشمنان انقلاب اسلامی جهت نیل به این مقصود خویش در هر انتخاباتی از جریان مرعوب حمایت نموده‌اند که به تعبیر رهبر معظم انقلاب این حمایت برای هر گروهی یک لکه ننگ است و مردم آگاه ایران نیز با بصیرت سیاسی خوش، نقشه‌های دشمنان را نقش بر آب نموده و خواهند نمود.

۵. تشکیک در سلامت و نتیجه انتخابات

برگزاری حدود سالانه یک انتخابات در طول حیات طویه انقلاب اسلامی، تبلیغات دشمنان ملت ایران در خصوص عدم وجود دموکراسی و مردم‌سالاری را با بن‌بست مواجه ساخته است، لکن تربیون‌های وابسته به غرب به کمک بلندگوهای داخلی همسو با خویش تلاش نموده‌اند تا با طرح مسائل حاشیه‌ای، انتخابات مردم ایران را زیر سؤال برده و پیش از برگزاری انتخابات در نتیجه آن تردید ایجاد نمایند. این عملیات روانی در شرایطی که دشمنان انقلاب اسلامی امید به نتیجه انتخابات نداشته باشند تشدید می‌گردد، لذا پیش‌بینی می‌شود در انتخابات دهم ریاست جمهوری موضوع تشکیک در سلامت انتخابات در دستور کار معاندین نظام و مخالفان اصول‌گرایان قرار گیرد، به‌ویژه آن‌که گروه‌های اپوزیسیون داخل کشور سعی دارند تا همانند انتخابات خرداد سال ۷۶ چنین القاء کنند که نظام قصد دارد به هر شکل ممکن فرد موردنظر خویش را از صندوق‌های رأی بیرون آورد. به‌رغم این گروه‌ها، این تبلیغات تخریبی می‌تواند نتیجه انتخابات را به سمت دلخواه آن‌ها هدایت کند. دانیل کاسینگر عضو برجسته سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) در سایت گزار، ارگان اینترنتی خانه‌ی آزادی، که خود وابسته به سازمان سیا می‌باشد دستورالعملی را برای شبهه افکنی در انتخابات آن‌هم در پوشش صیانت از آراء صادر کرد: «باید با انتخابات مهندسی‌شده مقابله کرد و از آراء مردم صیانت نمود».

حرکت‌های مذبوحانه غرب دامنه‌ای از تردید، تشکیک و تخریب گرفته تا تهدید و یا اظهار تمایل به گروه یا فردی خاص را دربر می‌گیرد. از یکی دو ماه مانده به انتخابات، دشمنان خارجی و تبع آن‌ها برخی از وابستگان از جریانات سیاسی در داخل، بر روی

سلامت انتخابات ایران شبهه‌افکنی کردند. از باب نمونه می‌توان به مقاله «دانیل کالینگرت» عضو برجسته سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) اشاره نمود که در سایت گذار، ارگان اینترنتی خانه آزادی که خود وابسته به سازمان سیا می‌باشد منتشر شد و صریحاً دستورالعملی را برای شبهه افکنی در انتخابات آن‌هم در پوشش صیانت آراء صادر کرد: «باید با انتخابات مهندسی شده مقابله کرد و از آراء مردم صیانت نمود. تشکیل کمیته صیانت از آراء از سوی کاندیداهای اصلاح‌طلب حاصل چنین القائاتی در انتخابات دهمین دوره ریاست جمهوری ایران است. (خبرگزاری ایرنا، ۱۳۸۸/۲/۱۴)

۶. بحرانی جلوه دادن اوضاع کشور

بحرانی جلوه دادن اوضاع کشور یکی دیگر از راهکارهای دشمن برای تأثیرگذاری در انتخابات پیش رو می‌باشد. با القاء وجود چنین بحرانی تبلیغ به نفع یک شخص به‌عنوان «منجی» در اولویت برنامه‌های تبلیغی دشمنان قرار می‌گیرد تا اصطلاح نتیجه انتخابات را به سمت مطلوب خویش هدایت نمایند. سیا نمایی وضعیت سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور ابزارهای ترسیم وجود چنین وضعیت بحرانی در کشور است. پیش‌بینی می‌شود این خط تبلیغ علیه دولت اصول‌گرا که از مدت‌ها پیش آغاز گردیده است، با نزدیک شدن به زمان انتخابات دهم افزایش یابد، تا در بستر چنین وضعیت بحرانی القاء شده، نیاز به ظهور نامزدی که می‌تواند «منجی» ملت باشد شدت گیرد.

۷. بزرگنمایی اختلافات اصول‌گرایان

نگرانی از نتیجه انتخابات و وجود پایگاه اجتماعی وسیع اصول‌گرایان، مخالفان اندیشه اصول‌گرایی را بر آن داشته تا به‌منظور جلوگیری از حاکمیت این تفکر از آراء متدینین، نیروهای انقلابی و دل‌بسته اصول‌گرایی بهره گرفته و توان آن‌ها را با ایجاد تفرق و جدایی کاهش دهند. دشمنان قصد دارند تا فرصت ظرفیت‌سازی این جناح را به تهدیدی علیه آن تبدیل سازند و عناصر و چهره‌های اصول‌گرا را رودرروی یکدیگر قرار دهند. در این صورت ضمن خرد کردن آراء این جبهه، شانس موفقیت طرف مقابل را نیز افزایش دهند.

۸. تخریب اصول‌گرایان و دولت‌نهم

نقطه اشتراک رفتاری همه مخالفان دولت‌نهم از داخل تا خارج از کشور، لزوم تخریب اصول‌گرایان، دولت‌نهم و شخص رئیس‌جمهور است، چراکه موفقیت‌های دولت‌نهم روند اعتلای اندیشه اصول‌گرایی در کشور را تقویت و تسریع بخشیده است. از این‌رو، رسانه‌های غربی به هر بهانه‌ای حملات وسیعی را علیه وی ساماندهی می‌کنند. انعکاس انتقادات و مانور وسیع روی اظهارنظرهای سلیقه‌ای برخی از افراد منتسب به اردوگاه اصول‌گرا، بزرگ‌نمایی نقاط عطف و مشکلات کشور نقد غیرمنصفانه هرگونه اظهارنظر، بازتاب گسترده خطاها و کوتاهی‌های احتمالی از سوی افراد منتسب به دولت و حتی تبدیل نقاط مثبت به منفی در اذهان عمومی و حمله به شخصیت رئیس‌جمهور در دستور کار تریبون‌های شفای و کتبی بیگانگان قرار دارد. (نمایندگی ولی‌فقیه در سپاه، ۱۳۸۸: ۲۱۷-۲۰۸)

۹. زمینه‌سازی برای براندازی نرم

پروژه‌ی براندازی نرم را اگر بخواهیم به لحاظ تاریخی آن ردیابی کنیم، به نظریه قدرت نرم جوزف نای می‌رسیم. وی معتقد است که ماهیت قدرت در دنیای کنونی تغییر کرده است و دیگر انبار پر از تسلیحات، نیروی نظامی مقتدر و هواپیمای جنگنده ملاک قدرت نیست. بلکه کشوری مقتدر است که بتواند ارزش‌های اقتصادی و فرهنگی خود را حاکم سازد. ترجمه‌ی کتاب هفتادصفحه‌ای دکتر جین شارت که دستورالعمل‌های براندازی نرم را توضیح داده بود در اغتشاشات بعد از انتخابات مورد استفاده‌ی اغتشاشگران قرار گرفت. در این خصوص جمله‌ی خانم رایس در زمان تصویب بودجه ۷۵ میلیون دلاری برای حمایت از گروه‌های طرفدار حقوق بشر در ایران نمونه‌ای است که نشان می‌دهد زمینه‌سازی برای براندازی نظام جمهوری اسلامی ایران در سطح کلان در بین سران کاخ سفید مطرح بوده است.

توجه مجدد به واژگان تأکیدی این سایت، اولین مطلبی را که به ذهن متبادر می‌سازد، چیزی جز دخالت روشمند و برنامه‌ریزی‌شده روباه پیر سیاست در انتخابات اخیر نیست. سخنان توبیخ آمیز منوچهر متکی وزیر امور خارجه کشورمان بعد از اغتشاشات

اخیر که با احضار سفرای کشورهای خارجی در جمع آن‌ها صورت گرفت و از برخی اقدامات کشورهای اروپایی در هفته قبل از برگزاری انتخابات پرده برداشت، به فهم روشن‌تری از ابعاد مداخلات انگلیس کمک می‌کند. متکی با اشاره به مداخلات انگلیسی‌ها در انتخابات ایران گفت: «انگلیس در سه سطح رسانه‌ای اطلاعاتی و امنیتی از مدت‌ها پیش انتخابات ایران نخستین خطی که آن‌ها در پیش گرفتند، تحریم انتخابات و القای آن در داخل ایران بود تا کسی مشارکت نکند. اقدام دوم انگلیسی اعزام مسافرانی بود که با اهداف خاص اطلاعاتی و امنیتی به ایران می‌آمدند؛ تعداد این مسافران به حدی افزایش یافت که پرواز معمولی و کوچک لندن به تهران به یک هواپیمای جمبوجت بوئینگ ۷۴۷ تبدیل شد. اقدام سوم ورود عملیاتی برخی از کارکنان رده‌بالای بومی و حتی کاردار انگلیسی سفارت‌خانه این کشور در تهران به اغتشاشات است.» شاهد سوم برای زمینه‌سازی مداخلات غربی‌ها در انتخابات ایران باهدف براندازی نرم، مربوط به فعالیت مرکز سابان متعلق به اندیشکده آمریکایی بروکینگز است. مرکز «سابان» وابسته به اندیشکده آمریکایی «بروکینگز» طی گزارش مفصل راهکارهای لازم برای براندازی نرم در ایران و حمایت از مخالفان نظام را قبل از انتخابات طراحی کرده بود. (روزنامه رسالت، ۱۳۸۸/۴/۲۴: ۲۱)

آنچه در محوریابی ذیل‌الذکر گزارش ۱۶۰ صفحه‌ای مرکز سابان مشهود است، «کارویژه» اغتشاش عمومی، گسترش و سپس استمرار آن تا مرحله فروپاشی است که خنثی کردن آن هوشیاری عمومی را می‌طلبد. در روزهای اخیر از سوی مرکز سابان وابسته به انستیتور و کینگز ایالات متحده، با بررسی سناریوهای مختلف علیه ایران در کنار گزینه‌های مطرح دیپلماتیک و نظامی، موضوع تغییر حکومت در ایران را از طریق کودتای مخملی با ایجاد اغتشاش و هدایت آن توسط اپوزوسیون تا مرحله فروپاشی و سپس حمله نظامی و اشغال کشور در شرایط فعلی مناسب‌ترین گزینه تشخیص داده است. این مرکز در گزارشی با عنوان «کدام راه به سمت ایران» گزینه‌ای استراتژی جدید آمریکا در قبال ایران را بررسی کرده است. این گزارش توسط شش تن از استراتژیست‌های وابسته به انستیتو بروکنیز به نام‌های «کنت ام پولاک» مدیر سابان «مارتین ایندیک» سفیر اسبق آمریکا در سرزمین‌های اشغالی، «دانیال ال بای من»،

«شوزان مالونی»، «مایکل ای اهانلون» و «بوروس ریدل» تهیه شده است. (اداره سیاسی نمایندگی ولی فقیه در سپاه، ۱۳۸۸: ۴۸۵-۴۷۴)

بررسی کانون‌های بحران سال ۸۸ در بعد خارجی

حضور ۴۰ میلیونی مردم در پای صندوق‌های رأی و انتخاب دکتر محمود احمدی‌نژاد با بیش از ۲۴ میلیون رأی برای غربی‌ها و رسانه‌های دروغ‌پرداز آن، چنان سنگین و شوک‌آور بود که تا ساعت‌ها پس از اعلام رسمی نتایج آراء نتوانستند خبری مخابره نمایند. اما پس از این‌که از این شوک بیرون آمدند، زمزمه‌ها و جنجال‌هایی مبنی بر تقلب و تخلف سردادند که از ماه‌ها قبل برای آن زمینه‌چینی کرده بودند. جوزف بایدن، در ۲۴ خرداد با اعتراف به دخالت‌های آمریکا در امور داخلی ایران می‌گوید: ... حکومت ایران مردم را سرکوب کرده و آزادی بیان را با بستن سایت‌های شبکه‌های اجتماعی محدود کرده است که سؤال‌برانگیز است.

اوباما، رئیس‌جمهور آمریکا در ۲۵ خرداد با اتخاذ موضعی دوپهلوی می‌گوید: من از وضعیت فعلی ایران که در تلویزیون می‌بینم رنجیده‌خاطر هستم، ارزش‌هایی مثل آزادی عقیده و ... ارزش‌های جهانی هستند که باید مورداحترام قرار گیرند ... بررسی درباره‌ی انتخابات نباید به همراه خون‌ریزی باشد. ایشان در مصاحبه‌ای گفت: ما از آنان (اغتشاش‌گران) حمایت می‌کنیم، آن‌ها در حال شکل دادن تاریخ ایران هستند و خود را در معرض خطر قرار داده‌اند. جهان مشغول تماشای ایران است و آمریکا از آن‌هایی که دنبال عدالت از راه‌های مسالمت‌آمیزند حمایت می‌کند. «سخنگوی کاخ سفید اقدامات عناصر اخلاص را فوق‌العاده و شجاعانه خواند». کمال بن‌خاس یهودی ایرانی‌تبار در مصاحبه با رادیو رژیم صهیونیستی گفت: با برخی جریان‌های سیاسی ایران در تماس بوده تا آن‌ها را در موفقیت برای کودتا علیه دولت کمک کند. CNN در گزارش تلویزیونی اعلام کرد: آمریکا ده هزار ابزار جاسوسی برای افرادی در ایران در ارتباط با اغتشاشات اخیر فرستاده است. مجله‌ی آلمانی اشپیگل: چند روزی است که دیگر اعتراض علیه تقلب در انتخابات نیست، بلکه هدف پایان دادن به جمهوری اسلامی است، دست به قضا موسوی باید رهبر سرنگونی نظام ایران باشد. شیمون پرز: اجازه دهید جوانان صدای آزادی خود را

در راه سیاستی مثبت بلند کنند. اجازه دهید زنان ایرانی که گروهی شجاع از مردم ایران هستند اشتیاق خود را برای برابری و آزادی بیان اعلام کنند. من واقعاً نمی دانم چه چیزی ابتدا از بین می رود، اورانیوم غنی شده ی آنان یا دولتشان، امیدوارم دولتشان از بین برود. (نمایندگی ولی فقیه در سپاه، ۸۸: ۴۹۰-۴۸۵)

سید محمد حسین رسام یکی از متهمان به جاسوسی برای سفارت انگلستان می گوید: اعلام نتایج انتخابات و پیروزی دکتر احمدی نژاد برای سفارت انگلستان بهت آور بود، لذا در اولین گزارش ارسالی هم که بعد از انتخابات برای لندن داشتیم روی ادعای تقلب از سوی یکی از طرفین انتخابات سفارت انگلستان تأکید شده بود. شرکت تام برن، دبیر دوم سیاسی والکس پین فیلد دبیر اول سیاسی سفارت انگلستان در مورخه ی ۸۸/۳/۲۴ در درگیری و تظاهرات خیابان های سنایی و مطهری، همچنین حضور پاتریک دیویس کاردار سفارت انگلستان در راهپیمایی غیرقانونی خیابان انقلاب تا دانشگاه شریف و موارد دیگری که نقش غربی ها و انگلستان را در اغتشاشات اخیر به خوبی روشن می سازد. مجموعه اسناد و مطالعات موجود نشان می دهد به طور کلی راهبرد غرب در قبال ایران اسلامی مبتنی بر این پیش فرض است که در نهایت هر نوع سناریوی براندازانه علیه ایران باید راهی به داخل ایران بیابد و هدف از مجموعه فشارهای بین المللی بر ایران نیز در نهایت چیزی جز اثرگذاری بر داخل ایران و فعال کردن مجموعه نیروهای غرب گرا که همواره نسبت به اکثریت مطلق مردم، اقلیتی بسیار کوچک محسوب می شده اند، نبوده است. یکی از عوامل زمینه ساز فتنه ۸۸ در زمانی به مدت دو دهه به ویژه از سال ۱۳۸۴ به این سو، در قالب سازوکارهای زیر صورت گرفته است:

۱. برقراری ارتباطات پنهان

۲. کمک مالی

۳. حمایت علنی در چارچوب پروژه های دیپلماسی عمومی

۴. فشار به نظام جمهوری اسلامی به منظور ایجاد فضای مانور برای جریان غرب گرا در

داخل

۵. شبکه سازی اجتماعی در حوزه های مجازی و حقیقی

بررسی دقیق و موشکافانه فتنه ۸۸، نشان می دهد عملکرد سران خارجی فتنه،

الگوبرداری کاملاً دقیق از تئوری‌های از پیش طراحی‌شده انقلاب‌های مخملی در مراکز تولید توطئه سیستم‌های جاسوسی خارج از کشور از جمله تئوری مبارزات خشونت پرهیز و روش‌های مسالمت‌آمیز نافرمانی مدنی کسانی چون جین شارپ بوده که در تمام نمونه‌های خود از جمله موارد اجراشده در اروپای شرقی و آسیای میانه به‌صورت «انتخابات محور» عمل کرده است. مطابق اسناد موجود، کشورهای غربی و دولت امریکا بر مبنای مجموعه کدهایی که از داخل ایران دریافت کردند به این نتیجه رسیدند که مقطع انتخابات ریاست جمهوری دهم در سال ۸۸ بهترین فرصت برای اجرای کودتای مخملی در ایران است که در مقاطعی چون سال‌های ۷۶، ۸۰، و ۸۴ شرایط را برای اجرای آن مناسب ندیده بودند. عوامل زیر در متقاعدشدن نظام سلطه به اینکه سال ۸۸ مناسب‌ترین زمان برای اجرای کودتای مخملی است، نقشی کلیدی داشته است:

✓ مسافرت‌های خارجی افرادی چون محمد خاتمی که اغلب به تلاش برای متقاعد کردن طرف خارجی به اینکه میرحسین موسوی فردی مناسب برای پیش بردن پروژه تغییرات ساختاری در ایران است، اختصاص داشته است. اسناد موجود نشان می‌دهد خاتمی در تونس، ترکیه و استرالیا برای ترغیب خارجی‌ها به حمایت از موسوی تلاش کرده و موفق نیز شده است.

✓ معمولاً مسافرت مجموعه‌ای از عوامل اطلاعاتی خارجی در پوشش‌های مختلف به داخل ایران و برآورد اوضاع داخلی ایران

✓ شناخت تاریخی از شخصیت میرحسین موسوی به دلیل حضور عوامل وابسته به سرویس‌های اطلاعاتی در کنار وی مانند اردشیر امیرارجمند

✓ پیشبرد پروژه شبکه‌سازی با همراهی گروه‌هایی چون حزب مشارکت و سازمان مجاهدین از سال ۸۸ به این سو که مکانیسم اجرایی آن برگزاری دوره‌های متعدد براندازی نرم در خارج از ایران برای گروه‌های برگزیده داخلی و مسافرت بیش از چند صد نفر از چهره‌های شناخته‌شده جریان دوم خرداد به خارج از ایران به‌منظور شرکت در این دوره‌ها در فاصله سال‌های ۸۴-۸۸ بود.

✓ آخرین عامل پیام‌هایی بود که غربی‌ها مستقیماً از داخل ایران دریافت کردند و این پیام‌ها منجر به شکل‌گیری این اشتباه محاسباتی در ذهن آن‌ها شد که سال ۸۸ زمانی

مناسب برای کلید زدن پروژه کودتاست. اسناد اطلاعاتی نشان می‌دهد مهدی‌هاشمی نقشی عمده در ارسال این پیام‌ها به بیرون داشته و ازجمله پیام‌های مستقیم وی برای امریکا در اواخر سال ۱۳۸۷ موجب شد امریکا پروژه مذاکرات هسته‌ای با ایران را که اهمیت حیاتی برای آن داشت تعطیل کرده و انرژی خود را بر پیروزی اصلاح‌طلبان در انتخابات ۱۳۸۸ متمرکز نماید. (مؤسسه‌ی خبرگزاری فارس، دادگاه ۸۸، ۱۳۸۹: ۲۶۸-۲۶۷)

مراحل رفتار غرب در بحران سال ۸۸

غرب، به‌ویژه آمریکایی‌ها و تحلیل‌گران سیاسی آن‌ها در خصوص انتخابات اخیر ایران در چهار مقطع اظهارنظر و موضع‌گیری نمودند. مراحل رفتار رسانه‌ای و موضع‌گیری مقامات غربی به‌ویژه آمریکایی‌ها در خصوص انتخابات ایران عبارتند از:

۱. رفتار غرب در مرحله قبل از انتخابات: چند ماه قبل از آغاز تبلیغات رسمی نامزدها، عمده موضع‌گیری‌های مقامات سیاسی غرب دعوت از مردم به عدم شرکت در انتخابات به دلیل اینکه آرای آن‌ها در تغییر دولت تأثیری ندارد و سران اصلی نظام به هر شکل شده همین دولت را پیروز انتخابات اعلام خواهند کرد، اولین موضع غرب و رسانه‌های آن‌ها در خصوص انتخابات دهم است. افراط رسانه‌های آمریکایی در تبلیغ این خط حتی صدای برژینسکی مشاور امنیت ملی دوران ریاست جمهوری کارتر که هم‌اکنون رئیس مؤسسه مطالعات استراتژیک واشنگتن است را نیز درآورد: «وقتی درباره ترویج دموکراسی در ایران صحبت می‌کنیم باید به خاطر داشته باشیم که هم‌اکنون هم نوعی دموکراسی در ایران وجود دارد که ما آن را معمولاً نادیده می‌گیریم. به‌عنوان مثال در انتخابات اخیر در ایران ما واقعاً نمی‌توانستیم با قاطعیت پیش‌بینی کنیم چه کسی پیروز انتخابات خواهد بود». (سایت بصیرت، ۱۳۸۸)

۲. رفتار غرب در ایام تبلیغات رسمی کاندیداها: رفتار غرب در این برهه با تشکیل جلسات کارشناسی و ارائه تحلیل‌های جهت‌دار برای هدایت مردم به سمت کاندیدای خاص که متعلق به اردوگاه دوم خرداد بود، به‌شدت پیگیری و از طریق شبکه‌های ماهواره‌ای چون بی بی سی فارسی انگلیس، VOA آمریکا و رسانه‌های دیگری چون، CNN، ABS، واشنگتن پست، نیویورک تایمز، اکونومیک، فرانس پرس، رادیو دویچه وله

آلمان، رادیو اسرائیل و... ۲۴ ساعته بر روی آنتن گذاشته می‌شد. رسانه‌های جمعی و فراگیر غرب نظیر BBC، CNN و VOA و خبرگزاری‌هایی چون AP، رویترز، فرانس پرس و... بیش از آنچه به عنوان نقش اطلاع‌رسانی در فضای رسانه‌ای تعریف شود، در فضای بین‌المللی نقش امنیتی و سیاسی دارند و نیات صاحبان سیاسی خود را اجرا می‌کنند. در ایام تبلیغات انتخابات ریاست جمهوری ایران کشورهای غربی با ایجاد هزاران پایگاه اینترنتی برای پوشش اخبار ایران، دروغ‌پردازی، ترویج شایعات هدفمند و تحریک مردم پرداختند. از سوی دیگر در هفته‌های منتهی به انتخابات و جریان‌های بعدی، شاهد هجمه تبلیغی و جنگ روانی علیه جمهوری اسلامی بودیم که توسط سایت‌های ارتباطات اجتماعی مانند «فیس‌بوک»، «توییتر» و «یوتیوب» صورت می‌گرفت. سایت‌های ارتباطات اجتماعی در ظاهر به منظور ایجاد فضای برای حضور الکترونیکی افراد در جامعه چند صدایه غرب و بیان دیدگاه‌ها، پیدا کردن دوست، ارتباط با دوستان و فرستادن پیام‌های گروهی عمل می‌کنند اما در باطن اغلب این وب گاه‌ها در خدمت بنگاه‌های خبری و اطلاعاتی قرار داشته و با جمع‌آوری اطلاعات شخصی افراد اقدام به پرونده‌سازی و بعضاً عضوگیری برای سازمان‌های جاسوسی و تروریستی غربی می‌نمایند و در خدمت عقبه اصلی طراحی کننده این اقدامات در حوزه جنگ روانی سایبرنتیک قرار دارند و در حال پیگیری اهداف از پیش تعیین شده هستند. در این خصوص اشاره خانم هیلاری کلینتن وزیر خارجه آمریکا در گفت‌گو با CNN جالب توجه است. وی گفت: «ما از شبکه‌های اجتماعی فیس‌بوک و توییتر که می‌خواستند فعالیت‌های خود را به خاطر تعمیراتی در سیستم‌هایشان تعطیل نمایند، خواستیم این کار را به خاطر پوشش وقایع انتخاباتی ایران به تعویق بیاورند و همچنان به کاربران ایرانی ارائه خدمت نمایند».

در دادگاه پنجم متهمان به این بخش از جرائم اینترنتی و چگونگی طراحی و ایجاد سایت‌های در داخل بانام‌های جمهوریت، موج سبز و... اشاره و اعتراف شده است. عملکرد «توییتر» به صورت یک وبلاگ خلاصه و شبیه به پیامک‌های اس ام اس بوده و برای تهییج و هماهنگی سران اغتشاشات با اعضا و هواداران‌شان در ایران به قصد تجمع، خرابکاری و اغتشاش مورد بهره‌برداری قرار گرفت. «توییترپگ» امکان ارسال ارزان‌تر و

آسان‌تر از پیامک را به تعداد زیادی از کاربران فراهم می‌آورد. پشت پرده گردانندگان اصلی این شبکه‌های ارتباطات اجتماعی، یهودیان دارای گرایش‌های صهیونیستی هستند. در همین راستا به نکته‌ای که «محمد حسین هیکل» تحلیلگر برجسته و روزنامه‌نگار مصری می‌گوید، می‌توان در خصوص دخالت وقیحانه غرب در انتخابات ایران اشاره کرد. وی می‌نویسد: «فقط دو روز مانده به انتخابات ایران، ۱۸ هزار پیام با موضوع تقلب و ضرورت اعتراض به آن در سرویس اینترنتی توییتر منتشر شد که بعدها مشخص شد این پیام‌ها از سوی کاربران اسرائیلی ارسال شده است». وی بابیان اینکه انگار دخالت بیگانگان در ناآرامی‌های ایران مشکل است و نمی‌توان این دخالت را نادیده گرفت، تصریح کرد: «ایران به گونه‌ای که انتظار نمی‌رفت مورد هدف و حمله قرار گرفت» هیکل از تحرکات علیه ایران در قبل و بعد از انتخابات ریاست جمهوری ایران فعال شدند که کارشان دستپاچه کردن نظام و تحریک مردم به ابزار خشم نسبت به نتایج انتخابات بود و منبع بسیاری از آن‌ها اسرائیل بود». اما در همین حال «الوت انگل» یک سناتور دمکرات و حامی اوپاما با دخالت در امور داخلی ایران به حمایت از آشوبگران در تهران پرداخت و در گفت‌وگو با تلویزیون فارسی صدای آمریکا اظهار داشت: «ما که در آمریکا نظاره‌گر ایستادگی هزاران هزار ایرانی برای باورهایشان هستیم، عمیقاً آن‌ها را ستایش می‌کنیم» وی که مدعی بود قصد دخالت در امور ایران را ندارد، در پاسخ به سؤالی در خصوص انتخابات خواستار حضور ناظران بین‌المللی و آمریکایی در انتخابات ایران شد و گفت: «اگر این ناظران در انتخابات باشند آن انتخابات، آزاد و عادلانه خواهد بود». (نشریه صبح صادق، شماره ۴۰۷: ۹)

بنیادهای غربی حامی براندازی در بحران ۸۸

به نتیجه نرسیدن پروژه‌ی جنگ سخت در ایران سبب شد، نظام سلطه جهت پیگیری اهداف خود در ایران و خاورمیانه پرونده خاصی در اتاق‌های فکر خود برای ایران پدید آورد. مؤید این موضوع تعدد قابل‌ملاحظه تولیدات مؤسسات برانداز پیرامون ایران است. مرور پژوهش‌های انجام‌شده در بنیادهای غربی طی سال‌های نزدیک به ۲۰۰۹ نشان می‌دهد تحلیلگران از عدم وجود یک استراتژی کلان‌نگر پیرامون ایران و غرق شدن در

تاکتیک‌هایی همچون «ایران منهای انرژی هسته‌ای» نگراند و به دنبال دستیابی به یک استراتژی مدون هستند. به وجود آمدن چنین دیدگاهی است که موجب می‌شود به یک‌باره تعداد بررسی دقیق و موشکافانه فتنه ۸۸، نشان می‌دهد عملکرد و سخنان سران داخلی و خارجی فتنه، الگوبرداری کاملاً دقیق از تئوری‌های از پیش طراحی‌شده انقلاب‌های مخملی در مراکز تولید توطئه سیستم‌های جاسوسی خارج از کشور از جمله تئوری مبارزات خشونت پرهیز و روش‌های مسالمت‌آمیز نافرمانی مدنی کسانی چون جین شارپ بوده است که در تمام نمونه‌های قبلی خود از جمله موارد اجراشده در اروپای شرقی و آسیای میانه به صورت «انتخابات محور» عمل کرده است. هم‌اکنون حدود ۶۰ بنیاد و مؤسسه مرتبط با «جنگ نرم در ایران» در حال فعالیت هستند. در اینجا سعی شده است صرفاً به نقش تعدادی از مراکز تولید توطئه در فتنه ۸۸ توجه شود.

۱. بنیاد سو روس یا جامعه باز

شواهد بسیار زیادی از برنامه‌ریزی چندین ساله بنیاد سو روس در ایران و تلاش این مرکز برای اجرای پروژه «انقلاب مخملین در ایران» وجود دارد. تا آنجا که علاوه بر رسانه‌های غرب، برخی محققین غربی نیز پیرامون «شکست انقلاب نرم در ایران» مقالاتی ارائه کرده‌اند و از حمایت‌های مالی و فکری غرب و به‌طور خاص بنیاد سو روس سخن گفته‌اند. گذشته از اعترافات کیان تاجبخش، همراهی و راهنمایی جین شارپ با اغتشاشگران، نشان از تئوریزه شدن ناآرامی‌ها در این بنیاد است.

۲. خانه آزادی

همه عناصر اصلی مؤسسه خانه آزادی صهیونیست هستند و از چند سال پیش با بودجه ۱۵ میلیون یورویی هلند یک وبسایت (مجله اینترنتی) به نام «گذار» به زبان فارسی منتشر کردند. گردانندگان بخش فارسی این مؤسسه افرادی همچون ساسان قهرمانی، فرج سرکوهی، عباس معروفی، فاطمه حقیقت جو و همسرش محمد تهوری، مجید محمدی، علی افشاری و محسن سازگارا و نیک آهنگ کوثر هستند. چند ماه قبل از انتخابات خانه آزادی دستورالعمل آموزشی را در وبسایت «گذار» منتشر نمود که

مبارزه مسالمت‌آمیز با ۵۰ نکته اساسی را آموزش می‌داد و به‌واقع آموزش انقلاب رنگی بود. لازم به ذکر است این مؤسسه ارتباط بسیار نزدیکی با CIA دارد. فعالیت چهارساله وبسایت «گذار» وابسته به این بنیاد و تلاش جهت شکل‌دهی رویکردهای رسانه‌ای مهم‌ترین فاکتورهای عملکرد این مرکز علیه ایران است.

۳. صندوق اعانه ملی برای دموکراسی

۹۰ درصد بودجه این صندوق از کنگره آمریکا تأمین می‌شود. این مؤسسه بودجه مؤسساتی همچون بنیاد برومند، مشارکت آموزشی زنان، نایک، مؤسسه دموکرات ملی، مؤسسه جمهوری‌خواه ملی N.R.I را تأمین می‌کند که تمامی این مؤسسات در گزارش معاون خارجی وزارت اطلاعات به‌طور مجزا نام‌برده شده‌اند. از جمله افرادی که به‌عنوان محقق میهمان به این صندوق دعوت شده‌اند می‌توان به‌هاله اسفندیاری، لادن برومند، رامین جهانگللو، سیامک نمازی، حسین بشیریه، علی افشار، منوچهر محمدی، مهناز افخمی، تریتا پارسی و مهرانگیز کار اشاره نمود. به اذعان بسیاری از تحلیلگران غربی نقش اصلی بنیاد N.E.D در پروژه تلاش جهت انقلاب رنگین در ایران در بعد سرمایه‌گذاری‌های مالی‌اش است.

۴. مؤسسه بروکینگز

منسجم‌ترین و نزدیک‌ترین رویکرد به آنچه در ایران رخ داد همین محصول ۲۰۰۹ بنیاد بروکینگز است. بعد از انتخابات، غرب جهت رسیدگی به آخرین وظیفه مدیریتی خود در فتنه ۸۸ به بازخورد‌گیری و تلاش جهت کنترل اوضاع ایران پرداخت. برگزاری میزگردهایی چون «مشت بسته ایران» توسط بنیاد بروکینگز و توان‌سنجی‌های مؤسسه رند از ارکان نظام، تلاش جهت تحریک افکار عمومی به‌وسیله ابزار رسانه، موضع‌گیری‌ها و هشدارهای سیاست‌مدارانی چون کیسینجر در این راستا به نظر می‌رسد دخالت و برنامه‌ریزی عوامل خارجی برای ایران مسئله‌ای نیست که آمریکا در پی پنهان کردن آن باشد، در اسفندماه سال ۸۹ کاندولیزا رایس از فرایند تربیت نیرو در ایران رازگشایی کرد: «در همین ارتباط به‌واسطه مؤسسه ملی دموکراسی آمریکا تاکنون توانسته‌ایم

هزاران فعال را آموزش دهیم. این مؤسسه در گزارش راهبردی خود در ۲۸ خردادماه ۸۸، با مناسب دانستن فرصت پیش آمده در ایران راهکارهایی جهت تشدید ناآرامی در ایران ارائه می کند که بخشی از راهکارهای فوق در تاریخ ۳۰ خرداد ۸۸ در سایت همدمی تحت عنوان «سران اسرائیل از خیزش مردمی در ایران حمایت کرده» منتشر شد. (نمایندگی ولی فقیه در سپاه، ۸۸: ۲۰۴-۱۸۹)

مواضع رسمی خارجی در بحران ۸۸

روشن ترین دلیل حضور غرب پشت پرده آشوب های خیابانی در سال ۸۸ می تواند مواضع رسمی مقامات آمریکایی و اروپایی باشد. علاوه برافزایش فشارهای اقتصادی و بین المللی در آن برهه، اکثر غربی ها علناً اقدام به موضع گیری علیه نظام جمهوری اسلامی نموده، به حمایت از ناآرامی ها پرداخته و به این حد نیز بسنده نکرد. در مواردی حتی اعلام کردند آنچه توانسته اند برای حمایت و عملاً هدایت ناآرامی ها انجام داده اند. مستندات موجود پیرامون این موضوع در پیوست به تفصیل بیشتر موجود است. صرفاً به نمونه هایی اشاره می شود.

۱. مداخله ی بیگانگان

بنابر آنچه تاکنون گفته شد، متأسفانه آقایان موسوی و کروبی و تشکل های افراطی اصلاح طلب، قدم در مسیر قانونی و نافرمانی مدنی گذاشتند که در رهگذر آن، صدمات فراوانی به حیثیت کشور، نظام و مردم وارد آمد و زمینه مداخله ی دشمنان این مرزوبوم فراهم گردید و کار به آنجا کشید که رئیس جمهور آمریکا، رئیس رژیم اشغالگر قدس، صدراعظم آلمان، نخست وزیر انگلیس، وزیر خارجه ایتالیا، سازمان منافقین، گروهک های سلطنت طلب و دیگر ضدانقلابیون با حمایت رسانه های بین المللی مخصوصاً از طریق اینترنت و شبکه های ماهواره ای، به کمک آنان شتافتند. اوباما، رئیس جمهور آمریکا بانام بردن از موسوی به حمایت از وی پرداخت و رقیب انتخاباتی اش، در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا، سناتور جان مک کین با دفاع از اغتشاشگران و آشوب های خیابان گفت: «این مسئله، تنها مسئله ایرانی نیست بلکه مسئله ای آمریکایی است! این مسئله همه ی ماست!»

آنگلا مرکل، صدراعظم آلمان در اظهاراتی مداخله جویانه‌ای گفت: «آلمان در کنار مردم ایران [معترضان] که خواستار احقاق حقوقشان هستند، ایستاده است.» به گزارش روزنامه صهیونیستی «یدیعوت آحارانوت، موشه یعلون، وزیر امور راهبردی رژیم» صهیونیستی مدعی شد: «موسوی و همسرش روح جدیدی به آزادی بخشیده‌اند، بنابراین من تکرار می‌کنم انقلابی در ایران روی خواهد داد». وزیر امور خارجه انگلیس نیز گفت: «ما وقار را در خیابان‌های تهران دیدیم، پیام من به مردم ایران ساده است؛ آینده کشورتان را شما (آشوبگران) باید تعیین کنید». سفارتخانه پاره‌ای از کشورهای اروپایی نیز عملاً به مداخله در امور ایران پرداختند، به‌طوری‌که فقط سفارتخانه ایتالیا، ۷۰ رویداد برای آشوبگران صادر و زمینه خروج آن‌ها را از کشور فراهم ساخت. خبرگزاری ریانوویستی روسیه گزارش نمود که فرانکو فرائینی، وزیر امور خارجه ایتالیا در این زمینه تأکید کرده که درهای سفارت کشورش در تهران برای افرادی که نیاز به رویداد داشته باشند، باز است. (جامعه خبری-تحلیلی الف، ۱۴ تیرماه ۱۳۸۸)

سفارتخانه انگلیس نیز نقش فعالی در این اغتشاش‌ها داشت. حسین رسام، مسئول بخش سیاسی و امنیتی سفارت انگلیس در تهران بود که رسانه‌ها از وی به‌عنوان شاه‌کلید اغتشاشات یاد کردند. وی با حضور در صحنه‌های درگیری به‌طور مستقیم به هدایت اغتشاش‌گرها پرداخته است. رسام در دادگاه متهمان پس از انتخابات با پذیرش اتهام‌های خود، به نقش دبیر اول سیاسی سفارت انگلیس در انتخابات هم اشاره کرد و گفت: شورای فرهنگی بریتانیا از طریق ایجاد بانک اطلاعاتی برای پذیرش دوره‌ی IELTS، برگزاری دوره‌های مشترک با نهادهای دولتی و حکومتی، شناسایی و جذب نخبگان از طریق اعطای بورسیه و نیز جاسوسی علمی و صنعتی در دانشگاه‌ها، اقدام به جمع‌آوری اطلاعاتی موردنیاز می‌کرد. از حدود ۴ ماه قبل از انتخابات جلسات مختلفی در این خصوص تشکیل شد و اطلاعات لازم از طریق مرتبطین و فعالان سیاسی به‌ویژه اصلاح‌طلبان جمع‌آوری شده بود. دبیر اول سیاسی سفارت انگلیس در تهران به ستاد آقای موسوی رفته و با مسئولان تبلیغاتی و مشاورین وی جلسه داشت. تلاش این بود که این انتخابات نقطه عطفی برای اقدامات آینده باشد تا نظام مجبور به تغییر رفتار شده یا کلیت آن تغییر کند. (روزنامه ایران، ۱۳/۸/۱۳۸۸) آقای حیدر مصلحی، وزیر اطلاعات، در جمع مسئولان هیئت‌های رزمندگان اسلام، با اشاره به

نقش سفارتخانه‌های بیگانه در حوادث قبل و بعد از انتخابات و رصدهای اطلاعاتی این وزارت گفت: بعضی از افرادی که در ستاد موسوی و کروبی بودند، در طول ماه‌های قبل از انتخابات، با سفارتخانه‌ها؛ به‌ویژه انگلیس، بیش از صدمبار تماس داشتند. (پایگاه اطلاع‌رسانی رجا، ۲۷ تیرماه ۱۳۸۸)

۲. مهم‌ترین مواضع آمریکایی‌ها

باوجود تعدد موضع‌گیری‌های رسمی پیرامون ناآرامی‌های پس از انتخابات در ایران تنها با توجه به دو موضع هیلاری کلینتون وزیر امور خارجه آمریکا، مدیریت آمریکا در فتنه ۸۸ قابل‌ملاحظه است که حتی نه به‌عنوان یک حمایت بلکه به‌عنوان یک دستور صادر شده است. من جمله:

✓ آمریکا در تلاش است تا به طریقی که فعالیت نیروهای دموکراتیک در ایران تضعیف نشود و همچنین این نیروها به خطر نیفتند، از آن‌ها حمایت کند.

✓ دولت آمریکا از بیرون ایران هر حمایتی از دستش برمی‌آید از معترضان (جریان فتنه) کرد.

✓ همه ایرانیانی که در تلاش برای شنیده شدن صدایتان و دفاع از آزادی‌های بنیادی و حقوق بشر هستید، بدانید تنها نیستید. ایالات متحده آمریکا و جامعه جهانی پشتیبان شماست.

✓ مردم ایران باید با افزایش قدرت نظامیان در ایران مخالفت کنند.

✓ باراک اوباما رئیس‌جمهور آمریکا نیز که سعی می‌کرد از مواضع علنی بپرهیزد نیز نتوانست چنین تاکتیکی را تا انتها پی بگیرد. وی که در ابتدا صرفاً از انزجار جامعه جهانی پیرامون تحولات ایران سخن می‌گفت، پس از ۲۵ بهمن ۸۸ خواسته‌ی خود را برای ازسرگیری فتنه به نمایش گذاشت: انتقال فضای قبل از انتخابات به مقطع پس از انتخابات و ایجاد دوگانگی و تضعیف انسجام جامعه همراه با «توهم تقلب» در انتخابات از سوی معترضین به انتخابات، به شکل‌گیری فضای انتقام‌گیری در جامعه کمک کرد. که این موارد از تاکتیک‌های مورد استفاده بی‌بی‌سی بوده است.

✓ ایرانی‌ها باید انتقال فضای قبل از انتخابات به مقطع پس از انتخابات و ایجاد

دوگانگی و تضعیف انسجام جامعه همراه با «توهم تقلب» در انتخابات از سوی معترضین به انتخابات، به شکل‌گیری فضای انتقام‌گیری در جامعه کمک کرد. که این موارد از تاکتیک‌های مورد استفاده بی‌بی‌سی بوده است. شجاعت لازم برای بیان آزادی را داشته باشند و به اعتراضات خود ادامه دهند. امیدواری و توقع من این است که کماکان شاهد این باشیم مردم ایران شجاعت ابراز اشتیاق برای به دست آوردن آزادی بیشتر و حکومتی مبتنی بر مردم‌سالاری بیشتر را داشته باشند.» رئیس‌جمهور پیشین ایالت متحده نیز در سخنرانی افتتاح «بنیاد بوش» حمایت خود را اعلام کرد: «آن‌ها با چالش‌های فراوانی روبه‌رو هستند و چشم امیدشان به ماست ... من از تمام فعالان سیاسی سراسر جهان حمایت خواهم کرد».

۳. مهم‌ترین مواضع بعضی مسئولین اروپایی

- ✓ آنانی که در ایران دست به تظاهرات زدند، بداند تنها نیستند.
- ✓ بیانیه جداگانه اتحادیه اروپا و بریتانیا جهت محکوم کردن سرکوب اغتشاشگران توسط جمهوری اسلامی ایران
- ✓ راهاندازی وبلاگ پیرامون انتخابات ایران توسط وزیر امور خارجه انگلستان دیوید میلیبند
- ✓ وسعت تقلب با واکنش‌های خوشنیتی که اعمال می‌شود تناسب دارد. مردم ایران مستحق چیز دیگری هستند.

۴. مهم‌ترین مواضع اسرائیل

- ✓ مبارزه با رهبران ایران مهم‌تر از برنامه هسته‌ای این کشور است. امید است که نخست رژیم ناپدید شود.
- ✓ موسوی روح جدیدی به آزادی بخشیده‌اند، بنابراین من تکرار می‌کنم انقلابی در ایران روی خواهد داد.
- ✓ در تمام ایام فتنه ۸۸؛ فتنه‌گران از حمایت بی‌دریغ غرب به‌ویژه آمریکا، انگلیس و اسرائیل برخوردار بودند. در وهله اول، مذاکرات هسته‌ای با ایران که دور اول آن در ژوئن ۲۰۰۸ آغاز شده بود و غربی‌ها در آن به‌صراحت گفته بودند چاره‌ای جز پذیرش برنامه

غنی‌سازی ایران نمی‌بینند برای مدتی حدود دو سال متوقف شد. این امر علتی نداشت جز این‌که مطابق مستندات اطلاعاتی موجود غربی‌ها پیام‌هایی از داخل ایران دریافت کرده بودند مبنی بر اینکه اصلاح‌طلبان مجدداً در ایران روی کار خواهند آمد بنابراین بهتر است مذاکرات با ایران تا بعد از انتخابات متوقف شود. در ایام انتخابات، باراک اوباما صریح‌ترین موضع‌گیری‌ها را به نفع جریان فتنه و با اسم بردن از سران آن داشته است. اوباما در مقطعی میرحسین موسوی را نماد غرب‌گرایی در ایران خواند و بارها برخورد نظام با آشوبگران را تقبیح کرد و گفت: سیاست ایران در این مورد روی سیاست امریکا تأثیر جدی خواهد گذاشت. بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر رژیم غاصب صهیونیستی نیز بارها رفتارهای میرحسین موسوی را ستود و حتی در یک مورد به صراحت گفت وی را سرمایه بزرگ خود در ایران می‌داند. روزنامه کویتی‌السیاسه در گزارش تحلیلی با عنوان «سرخوردگی بی‌سابقه اسرائیل» به قلم محمود حنفی نوشت: «اسرائیلی‌ها بیش از ۲۰ هزار پایگاه اینترنتی ایجاد کردند تا جوانان ایرانی را مخاطب قرار دهند و مزدوران سازمان سیا و همه دستگاه‌های اطلاعاتی غرب تمام توان خود را به کار بستند تا در ایام تبلیغات توجه‌ها را به سمت کاندیداهای طرفدار غرب و پس از برگزاری انتخابات، آتش آشوب‌ها را شعله‌ورتر کنند». (خبرگزاری فارس، ۸۸/۴/۲۰، کد خبر: ۸۸۰۴۲۰۰۷۸۸)

✓ طبق گزارش وزارت امور خارجه به کمیسیون اصل نود مجلس، حملات به سفارتخانه‌ها، راهپیمایی‌های معاندانه، کارگردانی و لابی در پارلمان اروپا، از دیگر پروژه‌های کشورهای غربی در ایام پس از انتخابات بوده است. برخی از نمونه‌های اقدامات غرب در این رابطه عبارت است از:

- نیروگیری و سازمان‌دهی گروه‌های ۸ تا ۱۰ نفره در هلند و بلژیک بانام «راهیان سبز» و ... با پرچم‌های مختلف.
- برگزاری راهپیمایی اعتراضی علیه ایران در کلمبیا که بعداً مشخص شد که به هر نفر از شرکت‌کنندگان مبالغی پرداخت شده بود.
- فعالیت هسته‌های دانشجویی در ژاپن و استرالیا که حلقه‌هایی از منافقین و بهایی‌ها با آن‌ها پیوند دارند.
- تعرض و تهاجم به سفارتخانه‌های ایران در دانمارک، فنلاند، نروژ و سوئد.

- پرتاب کوکتل مولوتف از منزل همسایه آمریکایی سفارت ایران در سوئد.
- انجام اقدامات ضد ایرانی در هلند، انگلیس، فرانسه و نروژ که شدیدترین آن‌ها در هلند و پاریس بود.
- برگزاری تجمع اعتراضی مقابل سفارت ایران در پراگ.

بازتاب پوشش خبری و محورهای تبلیغی رسانه‌های خارجی در بحران ۸۸

رادیوهای خارجی نظیر صدای امریکا، رادیو فردا و ... نیز با پوشش خبری گسترده اخبار انتخاباتی ایران کوشیدند با توسل به بعضی ابزارهای عملی و آماری، تقلب در انتخابات را اثبات کنند و بر مشروعیت‌زدایی از نظام دامن بزنند و درنهایت تبعات بین‌المللی انتخابات اخیر را برجسته‌نمایند. این رسانه‌ها در رویکرد تبلیغی خود با اشاره به اظهارنظرها و موضع‌گیرهای درباره نتیجه انتخابات از سوی نامزدهای اصلاح‌طلب و افراد و گروه‌های حامی آنان درصدد برآمدند به‌نوعی حامیان نامزدهای طیف اصلاح‌طلب را برای تداوم اعتراض‌های انتخاباتی تحریک و تشویق نمایند. محورهای تبلیغی رسانه‌های خارجی بعد از برگزاری انتخابات :

۱. زیر سؤال بردن ماهیت انتخابات و مشروعیت‌زدایی از آن

مشروعیت‌زدایی یا اعتبارزدایی از انتخابات همواره به‌عنوان یک اصل کلی و محوری از سوی رسانه‌های خارجی در هر دوره از انتخابات دنبال شده است. از انتخابات به‌عنوان ابزاری برای کسب مشروعیت نظام اسلامی یاد می‌شود و دقیقاً به همین بهانه این رسانه‌ها با مشروعیت‌زدایی از انتخابات، ماهیت نظام جمهوری اسلامی را زیر سؤال می‌برند. رسانه‌های خارجی در گزارش‌های خبری، تحلیلی خود به انعکاس مواضع برخی از شخصیت‌های سیاسی که سابقاً اعضای دولت یا دارای مناصب سیاسی دیگر در حکومت بودند، پرداختند. این رسانه‌ها این موضع‌گیری را به‌رغم پشتیبانی صریح مقام معظم رهبری از دولت و نتیجه انتخابات ایران، به‌نوعی زیر سؤال بردن مشروعیت دولت تلقی کردند. مصادیق:

✓ تحولات اخیر نه‌تنها به مشروعیت احمدی‌نژاد بلکه به مشروعیت نظام اسلامی

لطمه فراوان وارد آورده است. (شبکه تلویزیونی بی‌بی‌سی ۸۸/۳/۲۴)

- ✓ آنچه از طرف آقای محمود احمدی‌نژاد و باند ایشان هست در حقیقت کودتایی است که مشروعیت کل نظام را از آنچه که تاکنون مورد سؤال بوده است بیشتر به زیر سؤال خواهد برد. (گفت‌وگوی حسن شریعتمداری در آلمان با رادیو فردا ۸۸/۳/۲۴)
- ✓ شمار زیادی از ایرانی‌ها معتقدند عدم توجه به آرای آن‌ها مشروعیت انتخابات آینده را زیر سؤال خواهد برد. (خبرگزاری فرانسه ۸۸/۳/۲۴)
- ✓ اصلاح‌طلبان با تشکیل جبهه متحدی، همچنان دولت برآمده از انتخابات اخیر در ایران را نامشروع می‌دانند. (تلویزیون فارسی بی‌بی‌سی ۸۸/۴/۱۴)
- ✓ دولت ایران با نقض حقوق بشر در سرکوب تظاهرکنندگان مشروعیت خود را از دست داده است. (گفت‌وگوی شیرین عبادی با خبرگزاری آسوشیتدپرس ۸۸/۳/۲۸).

۲. القاء ایجاد شرایط بحرانی و دشوار برای آینده دولت و تأکید بر تداوم آن

یکی از دیگر از محورهای تبلیغی رسانه‌های خارجی به دنبال حوادث بعد از برگزاری انتخابات و اعلام نتایج، بحرانی تلقی کردن اوضاع و شرایط سیاسی ایران و تأکید بر تداوم منازعات داخلی بوده است. از این منظر، این رسانه‌ها در قالب تحلیل‌ها و گزارش‌های خود ضمن ادعای کاهش جمهوریت نظام، دشواری‌ها و معضلات بسیاری را برای ادامه فعالیت دولت آتی با توجه به تحولات پس از انتخابات مطرح کردند. در مقطع اوج‌گیری اعتراض‌ها، رسانه‌های خارجی بازتاب بین‌المللی ناآرامی‌ها و تجمعات را به‌گونه‌ای بسیط و فراتر از حد تصور ارزیابی و در فضای مجازی به بازسازی مقوله‌ای بانام «بحران مشروعیت» پرداختند. مصادیق:

- ✓ کشمکش کنونی متوقف نخواهد شد و اوضاع ایران از کنترل خارج شده است. (شبکه تلویزیونی العربیه ۸۸/۳/۲۹)
- ✓ در این رخداد جمهوریت نظام به پایین‌ترین حد خود از زمان (امام) خمینی رسید. (الشرق الاوسط ۸۸/۴/۱۲)
- ✓ ناظران مسائل مربوط به ایران می‌گویند بحران مشروعیت پایه‌های نظام دین سالار ایران را که آیت‌الله روح‌الله خمینی (ره) پس از انقلاب اسلامی هزار و نهصد و

هفتادونه بنا نهاد به لرزه درآورده است و پیامدهای آن احتمالاً گسترده و غیرقابل پیش‌بینی خواهد بود. (فرانس پرس ۸۸/۳/۳۱). (متشکری راضیه، ۱۳۸۸: ۱۶)

۳. تأکید بر عدم سلامت انتخابات و القاء تقلب در آن

از رویه‌های همیشگی رسانه‌های خارجی در جریان برگزاری و بعد از انتخابات، شبهه افکنی در سلامت انتخابات و القاء تقلب بوده است. در انتخابات دوره دهم نیز این رسانه‌ها به موازات پیگیری خط تردیدافکنی درباره سلامت انتخابات، تلاش کردند به نوعی به بهره‌گیری از شگرد تبلیغی «پیشینه‌سازی جعلی»، نگرانی طیف اصلاح‌طلب را درباره سلامت انتخابات امری جدی القاء نمایند. محافل رسانه‌ای در جریان انتخابات دهم تلاش کردند از طریق بازتاب برخی اظهارنظرها درباره انتخابات دوره گذشته ریاست‌جمهوری درباره بحث تقلب در انتخابات، این گزاره را القاء نمایند که برای صیانت از آراء باید کمیته نظارت بر جریان انتخابات تشکیل شود. به دنبال اعلام نتایج انتخابات، «القاء تقلب و عدم سلامت انتخابات» با برجسته‌سازی اعتراضات داخلی درباره برآیند انتخابات به‌ویژه با انجام گفت‌وگو و مصاحبه با برخی افراد با شدت بیشتری از سوی رسانه‌های خارجی پیگیری شد. در این زمینه برخی از رسانه‌ها با استناد به برخی ادعاها در زمینه چگونگی بروز تقلب در انتخابات، به گمانه‌هایی درباره راهکارهای حاکمیت برای خروج از این بحران پرداختند. همچنین این رسانه‌ها با تکرار بیش‌ازحد «ادعای تقلب گسترده در انتخابات»، علاوه بر مخدوش‌سازی عملکرد برخی نهادهای مسئول در این زمینه از جمله شورای نگهبان، برای تنزل جایگاه این شورا تلاش کردند. به‌علاوه فضا سازی گسترده درباره نقش نیروهای نظامی در نقض قانون شمارش آراء را در دستور کار خود قرار دادند. به‌طور کلی در نگاه رسانه‌های خارجی، مهندسی و طراحی چگونگی برگزاری انتخابات در ایران معطوف به برخی جریانات قدرت است. از این منظر در فضای تبلیغی بیگانه از کمیته موسوم به کمیته دفاع از انتخابات آزاد، سالم و عادلانه نامبرده شده و به‌نوعی ضرورت نظارت سازمان‌های غیردولتی بر انتخابات و صحت آن‌ها را طی این دوره از انتخابات القاء کردند. مصادیق:

✓ من فکر می‌کنم که در این انتخابات همانند تمامی انتخابات گذشته تقلب شده و

من فکر می‌کنم که در این دوره بیش از هر زمان دیگری این اتفاق افتاد به‌طوری‌که آیت الله‌هاشمی رفسنجانی و کروبی به‌شدت از این موضوع انتقاد کردند و به رهبر عالی ایران نامه نوشتند. (مهرداد خوانساری، از مرکز مطالعات عرب و ایرانیان در لندن در گفت‌وگو با شبکه تلویزیونی الجزیره انگلیسی ۸۸/۳/۲۶)

✓ با توجه به اینکه گمان می‌شود انتخابات آزاد و عادلانه نبوده است، در نتیجه رئیس‌جمهور هم نمی‌تواند نماینده اکثریت مردم یا حتی اکثریت احزاب سیاسی باشد. (شبکه تلویزیونی سی ان ان ۸۸/۳/۲۴)

۴. بزرگنمایی تجمعات اعتراضی در تهران به نتیجه انتخابات و کشته شدن ندا آقاسلطان
پخش قابل توجه‌ای از پوشش خبری رسانه‌های خارجی پس از انتخابات ریاست‌جمهوری، به انعکاس گسترده تجمعات و اعتراضات داخلی و ارزیابی از آن در فضای رسانه‌ای اختصاص داشت. این رسانه‌ها در گزارش‌های خبری خود اعلام کردند که پس از اعلام نتایج انتخابات از سوی وزارت کشور، مناطق مختلف ایران شاهد ناآرامی‌های گسترده‌ای بوده است. به گفته این رسانه‌ها معترضان با حضور در خیابان‌ها اعتراض خود را نسبت به این نتایج اعلام کردند و درگیری نیروهای نظامی، بسیجی و لباس شخصی‌ها با آنان، منجر به دستگیری و نیز کشته و زخمی شدن شمار قابل توجهی از آن‌ها شد. رسانه‌های خارجی با پخش تصاویر دریافت شده از شبکه‌های ارتباطی نظیر تویتر و یوتیوب در خصوص تجمعات اعتراضی به تحریک احساسات افکار عمومی و نیز برجسته‌سازی این اعتراض‌ها پرداختند. این رسانه‌ها به‌خصوص شبکه‌های تلویزیونی از طریق تکرار موارد اعتراضی مطرح‌شده در آرای مخالفان نتایج ریاست‌جمهوری دهم، درصدد حفظ فضای نارضایتی‌ها از نتایج انتخابات ۲۲ خردادماه ۸۸ بوده‌اند. تخلف در نحوه تبلیغات انتخاباتی احمدی‌نژاد، فقدان سلامت سیستم مسئول برگزاری انتخابات در وزارت کشور و شورای نگهبان، تقلب در شمارش آرای چهار نامزد ریاست‌جمهوری، ضعف قوانین و تخلف در روند و مراحل اجرای انتخابات، از جمله ادعاها و سوژه‌هایی هستند که شبکه‌های خارجی با پیگیری آن‌ها در مجموعه برنامه‌های خود پیرامون دهمین همه‌پرسی ریاست‌جمهوری ایران، سناریوی حفظ فضای

ناراضایی از انتخابات دهم را تبلیغ کرده‌اند. مصادیق:

✓ درگیری‌ها در مرکز تهران جدی‌ترین ناآرامی‌ها در پایتخت ایران پس از تظاهرات دانشجویان در سال هزار و نهصد و نودونه میلادی است. این درگیری‌ها نشان داد احتمال دارد این رویارویی‌ها به خشونت و چالش‌هایی برای تشکیلات اسلامی ایران تبدیل شود. (خبرگزاری آسوشیتدپرس ۸۸/۳/۲۳)

✓ ندا آقاسلطان که بر اثر تیراندازی روز شنبه در تظاهرات اعتراضی به قتل رسیده است. (شبکه فارسی بی‌بی‌سی ۸۸/۴/۲)

✓ نتیجه انتخابات ریاست‌جمهوری ایران به ناامیدی و درگیری در خیابان‌های تهران منجر شد. ناظران این صحنه‌ها را جدی‌ترین ناآرامی‌ها در پایتخت در یک دهه گذشته توصیف کرده‌اند. (شبکه تلویزیونی الجزیره انگلیسی ۸۸/۳/۲۳)

۵. اختلال در شبکه ارتباطی (قطع اینترنت و پیامک)

در صورت‌بندی تبلیغاتی رسانه‌های خارجی درباره انتخابات دهم ریاست‌جمهوری، علاوه بر مشروعیت بخشی به تجمعات و حرکت‌های تخریبی متعاقب اعلام نتایج آراء، موضوع تحدید رسانه‌ها در کانون توجه این رسانه‌ها قرار گرفت. در این زمینه این رسانه‌ها به موازات بازتاب گسترده اخباری مانند بازداشت خبرنگاران، درخواست از خبرنگاران خارجی برای خروج از کشور، ضبط نوار و فیلم‌های خبرنگاران و تصویربرداران، فشار بر خبرنگاران، قطع شبکه پیامک در کشور، بسته شدن دفتر خبری شبکه العربیه و فیلترینگ سایت‌های اینترنتی درصدد برآمدند ضمن القاء محدودیت‌های اطلاع‌رسانی، وجود یک نظام بسته سیاسی در ایران را به ذهن مخاطب القاء کنند. به‌علاوه این رسانه‌ها این اقدام را ناشی از نگرانی هواداران دولت در بهره‌گیری معترضین از این ابزارها (پیامک و اینترنت) در دامن زدن به ناآرامی‌های خیابانی ارزیابی کردند. در همین راستا تلویزیون بی‌بی‌سی در تاریخ ۸۸/۳/۲۴ باهدف القای فضای سیاسی بسته و محدود از ایران مدعی ارسال پارازیت روی سیگنال‌های تلویزیون بی‌بی‌سی فارسی شد. در همین چارچوب مدیر سرویس جهانی بی‌بی‌سی ایجاد اختلال و مشکل در ارتباط داخل و خارج ایران را ناشی از اقدامات دولت در ایران خواند. مصادیق:

✓ با آغاز تبلیغات ریاست جمهوری در ایران میرحسین موسوی یکی از نامزدهای انتخابات به مسئله مسدود شدن شبکه ارسال پیامک‌های تلفن همراه اعتراض نمود. (خبرگزاری آسوشیتدپرس ۸۸/۳/۲۲).

✓ از ایران گزارش‌هایی دریافت شده است مبنی بر اینکه پایگاه‌های اینترنتی در ایران مسدود و رسانه‌ها توقیف شده‌اند. (شبکه تلویزیونی الجزیره انگلیسی ۸۸/۳/۲۴)

✓ -دولت ایران با از بین بردن ارسال پیامک‌های تلفنی، مانع از گسترش ناآرامی‌ها در کشور شود. (الجزیره انگلیسی ۸۸/۳/۲۴)

۶. تأکید بر شکاف و تقابل میان طبقه روحانیت درباره حوادث بعد از انتخابات

در این زمینه برخی رسانه‌ها از جمله تلویزیون بی‌بی‌سی با تفکیک میان گرایش فکری و میزان وابستگی مراجع دینی به نظام و مسائل سیاسی سه دیدگاه را مطرح کردند. در این میان به انعکاس مواضع تند مراجع و روحانیون خارج از نظام نظیر آیت ا... منتظری اشاره کردند. همچنین به مواضع آیت ا... صانعی و اردبیلی در ابزار همدردی با آسیب دیدگان معترضین پرداختند. در خصوص مراجع بلندپایه و موافق نظام نظیر آیت ا... مکارم شیرازی و صافی گلپایگانی نیز به ابراز نگرانی آنان نسبت به حوادث پس از انتخابات پرداختند که مردم را به آشتی ملی دعوت کرده‌اند. در مجموع این رسانه‌ها سکوت مراجع و علمای مذهبی را درباره حوادث بعد از انتخابات بزرگنمایی کرده‌اند. مصادیق:

✓ مراجع دینی و روحانیت که در ایران، رهبران جامعه محسوب می‌شوند، در جریان حوادث و ناآرامی‌های پس از انتخابات، واکنش درخور توجهی از خود نشان نداده‌اند. معدود واکنش‌هایی که هم که از سوی روحانیون ابراز شده، یا مرتبط به مراجع دینی خارج از نظام و حاشیه حکومت و یا از سوی روحانیون درگیر در مسائل سیاسی بوده است. (تلویزیون بی‌بی‌سی ۸۸/۴/۳)

✓ مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم در اقدامی که نشان‌دهنده شکاف عمیق میان روحانیون شیعه در ایران است آزادی ایرانی‌های بازداشت‌شده در خلال اعتراض‌های پس از انتخابات را خواستار شد. (خبرگزاری رویترز ۸۸/۴/۱۴)

۷. نشان دادن تقابل زنان با حاکمیت

یکی از موضوعاتی که بعد از انتخابات مورد توجه رسانه‌های خارجی قرار گرفت نقش زنان ایران در تحولات پس از انتخابات بوده که این امر عمدتاً بر پایه حضور زنان در اعتراضات انتخاباتی در ایران است. تلاش این رسانه‌ها با نگاه حقوق بشری و در راستای ایجاد تقابل میان زنان با حاکمیت صورت گرفته است. بدین منظور، با تأکید بر وجود قوانین تبعیض‌آمیز نسبت به زنان در جمهوری اسلامی، اعتراضات برخی زنان به نتیجه انتخابات، به‌عنوان جنبشی در برابر نظام و انقلاب تعبیر و علت آن نیز عدم پذیرش مقررات نظام اسلامی از سوی زنان به‌ویژه زنان نسل کنونی ارزیابی شده است. مصادیق:

✓ حضور زنان در راهپیمایی‌های پس از انتخابات، باهدف پایان دادن به سرکوب و ستیز مداوم بر حقوق اولیه زنان است. (رادیو آمریکا ۸۸/۴/۱۲).

✓ روحانیون ایران می‌دانند که زنان بزرگ‌ترین تهدید علیه اقتدار آن‌ها هستند. (رادیو آمریکا ۸۸/۴/۱۹). (متشکری راضیه، ۱۳۸۸: ۳۸)

۸. بزرگ‌نمایی خبر بازداشت و اخراج خبرنگاران غربی و کارکنان سفارت انگلیس

یکی از دیگر از گزاره‌های خبری. تبلیغی رسانه‌های خارجی انعکاس وسیع خبر بازداشت و اخراج تنی چند از خبرنگاران غربی و نیز برخی از کارکنان محلی سفارت انگلیس در ایران بود که ضمن محکوم کردن آن کوشیدند در قالب گزارش‌های تحلیلی بر احتمال تنش میان انگلیس و ایران تأکید نمایند. مصادیق:

✓ وزیر امور خارجه اروپایی طی بیانیه‌ای ضمن محکوم کردن اخراج غیرقابل توجیه دو تن از دیپلمات‌های انگلیسی و بازداشت کارکنان سفارت انگلیس در تهران، از ایران خواستند به‌سرعت شماری از کارکنان ایرانی سفارت انگلیس در تهران و یک روزنامه‌نگار یونانی را که به بهانه تحریک ناآرامی‌های خیابانی دستگیر شده‌اند را آزاد کند. (خبرگزاری رویترز ۸۸/۴/۱۸)

✓ در جزیره کورفو که وزیران خارجه عضو سازمان همکاری و امنیت اروپا برای کنفرانسی جمع شده‌اند وزیر خارجه بریتانیا دستگیری کارکنان سفارت این کشور در تهران را عمیقاً نگران‌کننده توصیف کرد. میلیند گفت مسئله را با هم‌تاهای اروپایی‌اش

که قول داده‌اند در دفاع از اصول فعالیت‌های دیپلماتیک در کنار هم بایستند در میان می‌گذارد. (تلویزیون بی‌بی‌سی فارسی ۸۸/۴/۷)

۹. تأکید بر اعترافات اجباری بازداشت‌شدگان و بزرگنمایی انتقادات در این زمینه

با فروکش نمودن ناآرامی‌های به وجود آمده در اعتراض به نتیجه انتخابات ریاست‌جمهوری، توجه رسانه‌های خارجی به وضعیت بازداشت‌شدگان و اعترافات از آن‌ها و واکنش‌های خارجی به تحولات اخیر ایران معطوف شد. از این‌رو پیشاپیش درصدد برآمدند این اعترافات را بی‌اساس و ناشی از فشارهای روحی و شرایط بازداشتگاه عنوان کردند. به عبارت دیگر یکی از محورهای تبلیغی رسانه‌های خارجی درباره حوادث بعد از برگزاری انتخابات، در دستور کار قرار دادن اعتبارزدایی از اعترافات برخی عوامل ناآرامی‌های اخیر انتخاباتی بوده است. در این زمینه این رسانه‌ها تلاش کردند اعترافات عوامل ناآرامی‌های اخیر و همین‌طور منتسب کردن عوامل این شورش‌ها به خارجی‌ها را در راستای به سکوت وادار کردن معترضان به نتیجه انتخابات و به‌طور کلی منتقدان و مخالفان جریان حاکم مطرح نمایند. رسانه‌های خارجی از جمله رادیوهای فردا، کلن و فرانسه برای اثبات ادعاها، بر تکراری شدن این روند (متهم کردن معترضان به عنوان عوامل خارجی و همین‌طور پخش اعترافات از بازداشت‌شدگان) طی سی سال گذشته تأکید و حتی با تعدادی از زندانیان پیشین که مدعی‌اند در شرایط مشابه از آن‌ها اعترافات گرفته شده است، گفت‌وگو کردند. به عنوان مثال شهرام رفیع زاده با عنوان روزنامه‌نگار که مدتی در ایران بازداشت بوده و اکنون مقیم کانادا است در گفت‌وگو با این رسانه‌ها مدعی شد، اعتراف‌گیری‌های اجباری در زندان به صورت پروژه‌ای انجام می‌شود، به این معنا که پس از درهم شکستن فرد یا افراد بازداشت‌شده، سناریوی از قبل طراحی شده را به او القاء می‌کنند و وادارش می‌کنند به اعتراف درباره کارهایی که انجام نداده است. مصادیق:

✓ چون مبنای اعترافات احتمالی اغلب فشارهایی هست که بر زندانیان وارد می‌شود و درعین حال هیچ نظارتی هم بر بازداشتگاه‌ها وجود ندارد، امکان اعمال فشارهای جسمی و روحی روانی علیه بازداشت‌شدگان وجود دارد. (گفت‌وگوی سعید مدنی با رادیو

فرانسه ۸۸/۴/۱۱).

✓ اعتراف برخی از دستگیرشدگان اعتراضات اخیر در ایران، واکنش‌هایی را برانگیخته است. منتقدان بر این باورند که اعترافات مازیار بهاری، روزنامه‌نگار ایرانی. کانادایی مجله نیوزویک، همچنین امیرحسین مهدوی، عضو شورای مرکزی سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی و عضو ستاد انتخاباتی میرحسین موسوی، سرآغاز اجرای پروژه ثواب سازی جدیدی توسط حکومت ایران است. (تلویزیون فارسی بی‌بی‌سی ۸۸/۴/۱۴)

✓ ایران گرفتن اعتراف از زندانیان سیاسی را با استفاده از شکنجه و فشار به یک‌رویه تبدیل کرده است. (روزنامه نیویورک تایمز ۸۸/۴/۱۳). (متشکری راضیه، ۱۳۸۸: ۴۳)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

آنچه به‌عنوان عوامل خارجی زمینه‌ساز فتنه ۸۸ مدنظر است، صرفاً یک فاکتور تأثیرگذار بر سهل شدن زمینه بروز فتنه ۸۸ نیست. بلکه می‌توان گفت در برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و هدایت ناآرامی‌های اجتماعی به سمت وسوی موردنظر خود نقش اصلی را برعهده داشته است. برگزاری و اعلام نتایج انتخابات دهمین دوره ریاست‌جمهوری در صدر اخبار رسانه‌های جمعی اعم از دیداری و شنیداری کشورهای خارجی قرار گرفت. به‌ویژه محورهای تبلیغی مسلم بودن تقلب در انتخابات ریاست‌جمهوری و متعاقب آن بحران مشروعیت در ارکان و ساختارهای سیاسی جمهوری اسلامی در کانون توجه قرار داشت. در این زمینه می‌توان به بازتاب گسترده نحوه برگزاری و برآیند دهمین انتخابات ریاست‌جمهوری در شبکه‌های تلویزیونی خارجی نظیر الجزیره انگلیسی، یورونیوز، فاکس نیوز، سی‌ان‌ان، تلویزیون فارسی بی‌بی‌سی، العربیه، تلویزیون تیشک وابسته به گروهک منحل کومله، تلویزیون نوروز وابسته به گروهک توریستی پژاک و پارس تی‌وی وابسته به گروهک سلطنت‌طلب و نیز رادیوهای بیگانه از جمله صدای آمریکا، رادیو فردا و ... اشاره داشت. به‌طور کلی عوامل خارجی زمینه‌ساز بحران سال ۸۸ با بهره‌گیری از رسانه‌ها و تکنیک‌های تبلیغاتی تلاش برای زنده نگه‌داشتن گفتمان اعتراض کوشیدند اهداف سیاسی خود را در قالب سازوکارهای زیر به‌صورت اعتراض‌ها و ناآرامی‌های انتخاباتی پیگیری و القاء نمایند:

۱. برقراری ارتباطات پنهان

۲. کمک مالی

۳. حمایت علنی در چارچوب پروژه‌های دیپلماسی عمومی

۴. فشار به نظام جمهوری اسلامی به منظور ایجاد فضای مانور برای جریان غرب‌گرا در داخل

۵. شبکه‌سازی اجتماعی در حوزه‌های مجازی و حقیقی

در این زمینه بنیادهای شاخص غربی حامی براندازی بحران سال ۸۸ انتخابات ریاست جمهوری ایران می‌توان مؤسسه بروکینگز، خانه آزادی، صندوق اعانه ملی برای دموکراسی و بنیاد سو روس یا جامعه باز نام برد که راهبردها و راهکارهای آن‌ها در ایجاد و تشدید بحران به‌طور خلاصه عبارتند:

✓ تشدید فشارهای اقتصادی و سیاسی

✓ کاهش حضور مردم در پای صندوق‌های رأی

✓ تلاش برای سرد کردن تنور انتخابات

✓ حمایت از مرعوبین

✓ تشکیک در سلامت و نتیجه انتخابات

✓ بحرانی جلوه دادن اوضاع کشور

✓ بزرگنمایی اختلافات اصول‌گرایان

✓ تخریب اصول‌گرایان و دولت نهم

✓ زمینه‌سازی برای براندازی نرم

بنابراین راهکارهای پیشنهادی جهت جلوگیری از نقش عوامل و عناصر خارجی در

ایجاد و تشدید بحران سال ۸۸ عبارتند از:

۱. کنترل سفارتخانه‌های خارجی جهت جلوگیری در امورات داخلی کشور.

۲. مدیریت رسانه‌های خارجی جهت اطلاع‌رسانی از مباحث داخلی ایران.

۳. ارتقاء و بالا بردن سرعت رسانه‌های داخلی در اطلاع‌رسانی اخبار داخلی کشور.

۴. فیلتر کردن کانال‌های خارجی معاند برای گسترش و توسعه بحران در سطح بین‌الملل.

۵. فعال نمودن دیپلماسی قوی وزارت خارجه با کشورهای همسایه و دوست.

۶. کنترل تردد و ایست و بازرسی در مناطق بحرانی در تهران و سایر استان‌ها.
۷. اطلاع‌رسانی سریع و صحیح در شبکه‌های فضای مجازی در جهان.
۸. مدیریت تلفن‌های داخلی (ثابت و همراه) کشور جهت مدیریت بحران‌های داخلی
۹. مدیریت ماهواره‌های معاند جهت جلوگیری از تشدید بحران در سطح کشور.

منابع و مأخذ

الف) کتب

- قرآن کریم، سوره بقره، آیه ۱۴۸.
- تاجیک، محمدرضا، مدیریت بحران، تهران: انتشارات جلالی، ۱۳۷۹.
- اخوان، محمدجواد، «عبور از فتنه: بازخوانی پرونده یک سال نبرد نرم»، تهران: مرکز مطالعات بسیج دانشجویی، ۱۳۸۹.
- اداره‌ی سیاسی ستاد نمایندگی ولی‌فقیه در سپاه، انتخابات هفتم، "از حماسه تا حماسه"، تهران، ۱۳۸۳.
- اداره‌ی سیاسی ستاد نمایندگی ولی‌فقیه در سپاه، تحلیلی بر انتخابات دهم و حوادث پس‌از آن، تیرماه ۱۳۸۸.
- اداره‌ی سیاسی ستاد نمایندگی ولی‌فقیه در سپاه، جدایی تا رویارویی، ۱۳۷۷.
- اداره‌ی سیاسی نمایندگی ولی‌فقیه در سپاه، ده گفتار در باب انتخابات دهم، تهران، ۱۳۸۸.
- اکبری، احمد «نقش شبکه‌های اجتماعی در ایجاد و مهار بحران‌ها». فصلنامه ره آورد نور. (۳۱)، پیاپی ۴۸، ۱۳۸۹.
- بهاری، زهرا، «روابط عمومی و مدیریت بحران»، ماهنامه استاندارد، شماره ۱۹۹، ۱۳۸۷.
- جدی، سید مجید، «بررسی مدیریت بحران در زمینه امنیت داخلی و ارائه الگوی بهینه در این مورد «موردپژوهش وقایع کوی دانشگاه تهران ۱۸ الی ۲۳ تیرماه ۷۸» آبان ۱۳۸۳.
- جمعی از نویسندگان، مدیریت بحران (۲ و ۱)، تهران، معاونت آموزش ناجا، ۱۳۸۶.
- حسینی حسین، «بحران چیست و چگونه تعریف می‌شود»، فصلنامه امنیت شماره ۱ و ۲، ۱۳۸۵.
- رضوانی، حمیدرضا، «مدیریت بحران»، ماهنامه تدبیر، سال هفتم، شماره ۱۷۰، ۱۳۸۵.
- شه‌وری، احمد، دیپلماسی بحران، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۵.
- قاسمیان، عابدین، بحران اطلاعات، رشت: نشر نستوده، ۱۳۸۲.
- قدیری ابیانه، «نقش روابط عمومی‌ها در مهار بحران‌های سیاسی و اجتماعی»، مجله روابط عمومی، تیر ۱۳۸۵، ش ۴۳.
- کاظمی، علی‌اصغر، مدیریت بحران‌های بین‌المللی، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌الملل، تهران: نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۶.
- کاوه، محمد سعید، شنبه پس از انتخابات، چاپ پنجم، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۸.
- محمود واعظی، ژئوپلیتیک بحران در آسیای مرکزی و قفقاز، تهران انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۹۱.
- معاونت سیاسی بسیج، گونه‌شناسی بحران‌ها و راهبردهای مقابله با آن‌ها، تهران، بسیج، ۱۳۸۱.
- معاونت سیاسی نمایندگی ولی‌فقیه در سپاه، بصیرت پاسداری ۲، آبان ۱۳۸۸.
- معاونت سیاسی نمایندگی ولی‌فقیه در سپاه، گذر از فتنه ۸۸، تهران، ۱۳۸۸.

ب) روزنامه‌ها

- روزنامه اطلاعات، مورخ ۱۳۸۸/۴/۱.
- روزنامه اطلاعات، مورخ ۱۳۸۸/۳/۲۰، ۱۳۸۸/۳/۲۴.
- روزنامه اعتماد، مورخ ۸۷/۴/۱۳.
- روزنامه جام جم (ویژه‌نامه تداوم آفتاب)، ۱۷/۱۲/۸۷.
- روزنامه جمهوری اسلامی، مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱۲، ۱۳۸۸/۴/۱۶.
- روزنامه رسالت، مورخ ۸۸/۴/۲۴.
- روزنامه کیهان، مورخ ۱۳۸۸/۷/۱۳.
- هفته‌نامه‌ی صبح صادق، شماره ۴۰۷ و ۴۵۴.

ج) سایت‌های اینترنتی

- پایگاه خبری تحلیلی پارسینه، ۷ دی‌ماه ۱۳۸۸.
- رجانیز، مورخ ۱۳ آبان ۱۳۸۹.
- سایت بصیرت، فرزندگان، محمد، بررسی حوادث روز عاشورای ۱۳۸۸.
- خبرگزاری مهر، ۱۳۸۸/۱/۲۰، ۱۳۸۸/۳/۳۰.
- سایت بیم موج، سعیدی، مهدی، ۱۳۸۸/۶/۲۹.
- سایت ستاد ۹ دی، مورخ ۱۳۹۰/۹/۸.
- سایت پرشین بلاگ بصیرت، ۱۳۹۰/۱۱/۲۵.
- سایت کلمه، مورخ ۸۸/۳/۲۱.
- خبرگزاری ایرنا، مورخ ۸۸/۲/۱۴، ۸۸/۷/۲۵.

